

стану забезпечити належні умови праці на підприємстві чи працівників, які зобов'язані дбати про особисту безпеку.

Також на практиці неодноразово виникають ситуації коли протягом робочого часу лунає певна сукупність повітряних тривог, а роботодавець не дозволяє працівникам покидати робоче місце і йти в спеціально облаштовані укриття – бомбосховища. Мотивуючи тим, що повітряні тривоги постійно, а трудові обов'язки під час робочого дня необхідно виконувати.

Отже, можна підвести підсумок, що українське суспільство перебуває у дуже складних умовах і це лише два приклади, які належним чином не врегульовані на рівні законодавства. Тому на нашу думку, є ще багато правових питань, які потребують наукового дослідження та вирішення на рівні національного законодавства України.

Література

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.

2. Кодекс законів про працю України. Затверджується Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.

3. Закон України «Про охорону праці». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 49. Ст. 668.

УДК 349.3(043.2)

Кашицький А.В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна,
Науковий керівник: Вишновецька С.В., д.ю.н., професор

СОЦІАЛЬНИЙ РИЗИК ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ НАДАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДОПОМОГИ ВРАЗЛИВИМ ГРУПАМ НАСЕЛЕННЯ

Саме класичний соціальний ризик, що зумовлює нужденність, лежить в основі надання соціальної допомоги особам, які її потребують. Необхідність спеціально уповноважених органів здійснювати призначення та виплату (надання) конкретних видів соціального захисту виникає у разі настання соціального ризику [1, с. 58]. В умовах загострення соціальних проблем актуальним стає питання залучення внутрішніх ресурсів суспільства. Яскравим прикладом такого ресурсу є волонтерство.

Одним із напрямів надання волонтерської допомоги є соціально-забезпечувальний (підтримка малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних, осіб, які потребують соціальної реабілітації, осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

догляд за хворими, особами з інвалідністю, саодинокими, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги тощо). Іншими словами, йдеться про вразливі категорії населення, під якими, відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, розуміють осіб/сімей, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників [2]. Відповідно до п. 14 цього Порядку, надання соціальних послуг організовується й шляхом залучення волонтерів. Волонтери входять до кола суб'єктів виявлення осіб/сімей, які належать до вразливих категорій населення або перебувають у складних життєвих обставинах (п. 5).

Всі ці категорії осіб виділені на підставі соціального ризику. Адже базовим юридичним фактом, який лежить в основі виникнення видової правосуб'єктності та є критерієм визначення правовідносин соціального забезпечення, передумовою набуття галузевого правового статусу, визначальною характеристикою правового становища особи у правовідносинах, «рушійною силою» настання інших необхідних для отримання соціально-забезпечувального надання юридичних фактів, визначником динаміки правовідносин, на думку науковців, є соціальний ризик [3, с. 31]. Суб'єктивне право особи на соціальне забезпечення виникає з настанням соціального ризику [4, с. 161].

Соціальний ризик було виділено в наукових працях як самостійну категорію в кінці ХІХ ст. Згодом уявлення про соціальні ризики значно розширилися. В кінці ХХ ст. наука повернулася до соціального ризику як до базової галузевої категорії, що знайшло відображення у дослідженнях українських вчених. Так, С.М. Синчук розглядає соціальні ризики як визначені нормами права соціального забезпечення об'єктивно-фізіологічні та/або матеріальні відхилення від суспільно-прийнятних соціальних стандартів життєдіяльності особи, які зумовлюють її соціальну потребу у засобах соціального забезпечення. Відповідно до законодавства України, як зазначає вчена, соціальними ризиками є: непрацездатність; втрата годувальника; безробіття; бездомність; малозабезпеченість; внутрішнє переміщення [5, с. 188].

Соціальні ризики, на думку С.М. Синчук, характеризуються наявністю певних ознак: 1) мають виключно об'єктивний характер (настають незалежно від волі особи та не можуть бути усунені нею самостійно через зовнішні чинники, а не з будь-яких суб'єктивних причин); 2) обмежують (чи порушують) життєдіяльність людини та зумовлюють її соціальну незабезпеченість; 3) закріплені національним законодавством як обставини, внаслідок настання яких особа може потребувати допомоги держави чи суспільства; 4) є потенційно закономірними для кожної людини (обов'язково або, як правило, трапляються чи можуть трапитися за певних обставин) [6, с. 55–60].

Г.О. Яковлева, розмірковуючи над запропонованими визначеннями науковців, доходить висновку, що загалом соціальний ризик є подією, обставиною, фактором, які потенційно можуть наступити, у зв'язку з чим об'єктивно (незалежно від волі людини) спричинять соціально негативні наслідки у вигляді втрати засобів до існування, неможливість забезпечити себе та членів своєї сім'ї мінімально необхідним рівнем благ для задоволення потреб, втрату соціального статусу, неможливість повернення до попереднього рівня та способу життя без сторонньої допомоги та підтримки. Проте особливість соціального ризику як поняття права соціального забезпечення полягає у тому, що не його потенційна здатність наступити, а фактичне настання та спричинення негативної дії може розглядатися як підстава для виникнення соціально-забезпечувальних правовідносин [7, с. 50].

Визнаючи ті чи інші життєві обставини соціальними ризиками, держава бере на себе зобов'язання здійснювати соціальне забезпечення осіб, які постраждали від них, відповідно до їх індивідуальних потреб, й шляхом залучення волонтерів.

Література

1. Бориченко К.В. Юридичний механізм забезпечення права на соціальний захист: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 552 с.
2. Порядок організації надання соціальних послуг, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 1 черв. 2020 р. № 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.04.2024).
3. Синчук С.М. Щодо проблеми нормативного та договірної визначення соціального ризику за правом соціального забезпечення. *Актуальні проблеми соціального права*. Випуск II. Київ: ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2006. С. 31–33.
4. Право соціального забезпечення України: підруч. / Пилипенко П.Д., Бурак В.Я., Синчук С.М. та ін.; за ред. Пилипенка П.Д. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ: Ін Юре, 2010. 504 с.
5. Синчук С.М. Теорія правовідносин соціального забезпечення: автореф. дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2015. 35 с.
6. Синчук С. Теорія соціального ризику за правом соціального забезпечення. *Право України*. 2003. № 3. С. 55–60.
7. Яковлева Г.О. До визначення поняття та природи соціальних ризиків у праві соціального забезпечення. *Право та інновації*. 2018. № 2 (22). С. 49–53. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15595/1/Yakovleva_49-53.pdf.